

המאסף

חדש סיון תקן

מכתבים שונים

תוספות דברים

על במדבר

מגיד חדשות

הנדפס במאסף לחודש שבט

גם זה מאת

נפתלי הירץ וויזל

אחרי התפסעו בארץ הדברים המעשים שדברנו במאמר הקטן אשר קראנו בשם מגיד חדשות / על אודת קצור או ראשי דברים מדברי הימים עבריה הנמצאת אצל היהודים היושבים בקושין על חוף ארץ מאלביאר כשלה מק"ק פראג יע"א לחברת ש"ט ומושיה העתק מאגרת הנמצאת שם / שכתב ר' יחזקאל רכב"י בקושין כ"ה תשרי שנת תקנ"ז או תקכ"ח לפ"ק / להקלין המנוח כמה"ר טובי' בועז ז"ל בהאג"י ורואה אני שהדברים האמורים הם משולבות הם עם הדברים שכתבנו במאמרו מגיד חדשות הנ"ל ומעידים זה על זה / ואם במקצת אינן מסכימים / אין לתמוה על זה / כי בקדמוניות כאלה כמעט אי אפשר שיסכימו שני סופרים אשר לא ידע איש את אחיו בכל דבריהם / ועל

האג"י 5

(רנח)

הקורא להחזיקו ^{דבריו} מי ^{משניהם} דקדו יותר / ועם הפרדס
זה מזה בספוריהם / ובהיות כי האגרת הזאת הבאה מק"ק
בראב / כתובה בקושין מיד גביר מפורסם ונכבד איש אמונים
כבוד ר' יחזקאל רבני ע"ה / אל ישיש ונכבד / איש ירא את
ה' כבוד ר' טובי' בועז זל"ל / ושניהם לעונה נחכנו / כי
מגמת השאל היתה לעמוד על דברים שראוי לכל איש ירא ה'
ובמלותיו ספץ / להפוך לדעתו ולדרוש עליהן / ומגמת המשיב
הוא להפיק דרון שאלו ולהעמידו על האמת / גם דברים
רבים בתשובת המשיב יהיו אשר בענין הדרוש מאתנו / שהוא
לדעת בדרך ברור איפוא רבים מאחינו ב"ה שהגלה שלמנאסר
מלך אשר / עד שנוכל לחקור יותר על הדברים האלו / ואולי
באחרית נזכה לנזח באגרות עד מקום תמונתם / ולהודיע
מדברים שישינו לנו / היום אחש עוד ספרים הנקראים בלשון
עברי / ללמוד מחוכן דרכי הלשון שרשים ושמות ומלין יותר
מאשר יש בידינו היום / ואולי יש אחס ספרי נבואות שנשארו
ב"דס מימי בלותם / באותן שזכרו בקצור ד"ה העברית הנ"ל
(במאסף קל"ט ע"ה) / או עוד ספרים אחרים / גם ספרי
חכמה הכתובים מימים ההם וכל כיוצא בחקירות יקרות כאלו /
על כן טוב שיבואו גם דברי תשובת ר' יחזקאל הנ"ל בדפוס /
עם חיו הערות שהעירנו בדבריו מאהבת האמת / גם להיות
עזר לעוזר לחפצים לדרוש ולחקור אתר הדבר הוה באופן דרך
ילכו / ואנה יהיו פניהם מועדים לנו אל תכונת הדבר .

ואלה הן התשובות של ר' יחזקאל רבני

על שאלות ר' טובי' זל"ל ששאל ממנו

בעת ההיא / בראשית האגרת המרברת

על עסקי משא ומתן שהיו ביניהם אז

לא הבאנו בדפוס .

שאלה א שאל מאיזה גולה היינו / אודיע למכת

מגלות בית שני טוב"ב שהיה בשנת ג"א

כ"ח ליצירה (שהוא ג' אלפים ח' מאות וכ"ח כי האמת

פ

פ' פשוטה / מספרו ח' נאום באלף ב"ח דאיקבבר
 כנודע) היא שנת ס"ח לנזרים / באו כמו עשרת אלפים
 אנשים ונשים לארץ מאיבאר / ונתיישבו בד' מקומות שהם
 כרננינור / פלור / מלי / פלוטא / ורובם היו בכרננינור
 הנקרא מאגודרא כעס ונ"ב קורין סיגלי / והיא תחת
 מאשלת מלך הנקרא שירס פירימאל / ונתן להם מן שירס
 פירימאל ושמו אריו ברמון חקים ופרגטמאות בעם של
 נחש הנקרא שעפידא בשנת דקל"ט ליזירה (ר"ל ד'
 אלפים קל"ט) היא שנת שע"ט לנזרים למנהגם
 ולגדולתם / והיו גם יהודים כמו אלף שנים תחת
 ממליהו / והגדול שבהם נקרא או תדיר שירינדר מפלה
 כלומר חס הרוח / וזה שם גדול שנתן שירס פירימאל
 ונאמו הוזן שניתן להם שיפעה / הגדול שבהם היה יוסף
 רבן / וזה המלך לשונו חילק כל הארץ מאליבאר לח'
 חלבים שהם בניס ובני אחותו / ואנוי שולח למעכת
 בוסה שלו של העם נהשת לידע בנינור / ונתיישבו
 היהודים בכרננינור עד באו פורטוניזיו למאליבאר / וכיון
 שבאו פורטוניזיו ולקחו פרננינור היו להם למכשול
 ולפוקה / וילאו משם ובאו לקושין בשנת השכ"ו ליזירה /
 ומלך קושין נתן להם מקום לבתים ולבית הכנסת שמוך
 לפלטיין שלו כדי להיות להם לעזרה / ונבנה בה"כ בשנת
 קשכ"ח ליזירה ע"ד יהודים אנשים גדולים / שמואל
 קשעאל / דוד כלייל / אפחיים זלח / יוסף לוי /
 ועדיין היו בגלות מפני פורטוניזיו שלא יוכלו לילך
 בחקינו ולא למחיתם לילך במקומות שלהם / והיו להם
 לרוח רבות / עד שבאו אולונדוס (ר"ל האללענדר)
 נחקרה דעתם / ובשנה ראשונה כיון שבאו אולונדוס
 לקושין / ירדו וישבו במלור ח' / והיהודים היו משרתים
 ונאמנים להם כל זרעם / ונחיה / ובתוך זה היה חיזה
 עליה ומרד בין מלוכה של מאליבאר ואולונדוס והרב
 אולונדוס את מלך קושין / ובשכל זה ברחו וישבו אותה
 שנה בכרננינור / ואח"כ ילאו פורטוניזיו עם אנשי מאליבאר
 באפס ובחמתם / ושרפו כל השוק ובתים ובתי כנסיות

של היהודים בשביל שנתנו מחיה לאולונדום / ונשנה
 האחרת חזרו ובאו אולונדום לקושין ובתוך ימים חופשים
 במסר החומה לאולונדום / ומיום ההוא באו כל היהודים
 שברחו ונתיישבו במקומם / וכיון שמסר המפתח של
 החומה ליד אדמיראל פאן גוך היה עמו כה"ר שם טוב
 קשטיאל והוא היה נשיא באותו הדור / אבל בעונותינו
 אותם המשפחות כבר נהטרו בלי בוע / ונשארו מתי
 מספר לבד / ואח"כ באו מד' פנות עולם / וזן אשכנזי
 ומן טורקיא / ומן תימן / ואדוני אבי כה"ר ר' דוד
 רחני מן חליפו / ועכשיו יהיו בין הכל אנו פה בקושין
 כמו מ"ס בתים (ר"ל פאאליטען) ואחד כה"כ / והיינו
 שקטים ונחים עם אנשי מאליבאר בעזר אולונדום /
 ועכשיו כמו עשרים שנה / ממלה של מאליבאר הכל
 היא תחת מלך טרוינבור / ואדונינו אולונדום נכח
 עושים רצונו / ומפני מה אין אני יכול לפתוח פה האריך
 היה ירידה ואת לאדונינו אולונדום .

שאלה ב' שאל אש יש במאליבאר עוד קהלות וכו' /
 אודיע למע"כ. אנו הנקראים יהודים
 לבנים יש בקושין כמו מ' בתים / אחד כה"כ כנ"ל ולא
 יש עוד בכל ארץ מאליבאר / אבל יהודים הנקראים
 שחורים יש בששה מקומות / בקושין יש כמו ק"ן בתים /
 וב' בתי כנסיות / ועוד בעיר שננד קושין הנקרא
 אנשיכימאל יש כמו ק' בתים וב' בתי כנסיות / ועוד
 משם ה' פרסאות לצפון עיר פרעור / ושם יש ק'
 בתים / וא' כה"כ גדול / ומשם א' פרסה לצפון עיר
 שינוע / ושם נ' בתים וא' כה"כ / ומשם נ' פרסאות
 לצפון עיר מאלא ושם נ' בתים וא' כה"כ / ונדרום עיר
 מטוס ושם ל' בתים וא' כה"כ / ערטור מ' בתים ואחד
 כה"כ .

שאלה ג' שאל נ' מיני יהודים לבנים ושחורים
 וכו' אודיע למכ"ת / אנו נקראים יהודים
 לבנים / ששם אנשים שנאו מארץ הקדושה חו"ב /
 והיהודים

והיהודים שקורים שמורים / הם שנעשו במאליבאר מן
בירות ושחרור / אבל דינס וחקס ותפלתם הכל כמותינו /
אבל אין אנו לוקחים בנותם ולא נותנים להם כי נד
בנד יהי / וכל עבדים שאנו קונים / כיון שניתן להם
שחרור / מהתגרים עמהם / ועי"ו הם רבים / וכלם
בעו"ה תחת דברינו שאם יהי' להם איוו דין / לריכס
אנו לפטר ולחרון להם / ובמנהגם יש הפרש נוגע
לדין / ולבישחס כמו מאליבאר / ורונן אין נוהרין
במאות תפילין ומווזה ובפדיון הנכור .

שאלה ד' ששאל על מנהגי תפלות וכו' אודיע
למכ"ת / מנהגינו הכל כספרדיים /
ומעט מן האשכנזים / ונעשה ב' ימים טובים / וזה ברור
שאנו חוץ לארץ / וכל ח' ימי חנוכה שמחים יותר מכל
הארצות וכן בפורים משנכנס אדר עושים שמחה ורקוד /
וקאמעדיע עד י"ו בו ואח"כ נכנסין להלכות פסח .

שאלה ה' ששאל אם יש תלמוד וכו' אודיע למכ"ת
שיש אחנו תלמוד בבלי / שנאו מן
אמשטרדם ומן וויניציא / אבל תלמוד ירושלמי לא ראינו
פה / כי אט לקועים בתוך עין יעקב / ויש הרבה
ספרים מדרשות ושאלות ותשובות ישינים גם חדשים .

שאלה ו' ששאל על איזה פוסק וכו' אודיע למכ"ת
הפוסקים שאנו נוהגים פה / הם הלכה
פסוקה של בית יוסף בשלחן ערוך / אבל יש איזה הלכה
שנהגים כמו ר' משה איסרלש לחומרא .

שאלה ז' ששאל אם יש בתי מדרשות וכו' אודיע
למכ"ת / בתי מדרשות מועטים הם אבל
מלמדי חנוקות / וסיפוקס נותנים מן הקהל / עד שילמדו
הלכה בשלחן ערוך ורש"י / ואח"כ מי שיראה ללמוד
יותר תלמוד או ספרים אחרים / אם יהי' בקי /
חזון הקהל ילמד / ואם לאו הולכים אלל מלמד בשבתות
ובעתים המזומנים ולומדים עמו .

שאלה

שאלה ד' שאל אס ים יהודים במלכות שינא וכו' /
 אודיע לדון / שמענו מכי אנשי אמונה
 במקום עארעאריא שס בני ישראל / אבל הס קראים
 יודעים בעיב לשון הקודש / והס יודע בזה /

שאלה ט' שאל אס ים יהודים בעידעט וכו' לא
 נודע לנו זה הס / אבל ים יהודים
 בערי הודו במקום הנקרא ויזא"פור / ונקראים סס בני
 ישראל / גפולים בכל ערי מארחא וגס תחת מוגו"ל
 ויושני אהלים / מהס אנשי יקב שעושים שמן / ומהס אנשי
 חיל ואינם יודעים שס דבר כי אס פרשת שמע / וגס
 שונתים ביום השבת / וכמה פעמים הלכו חכמים להדריך
 אותם וללמדם ולא הלחינו / ובא אחד מהס לקושין /
 וישב ד' שנים ולמד תורה ומעט חקים והלך / ושמענו
 שהוא עכשיו רב שלהם ומדריך אותם מעט מעט בדרך
 יהודים / וכפי השמועה הס יהיו כעשרת לפיט נפשות /

שאלה י' שאל על פשרת השנתיים וכו' / אין נודע
 סה / כי אנו בתוך העירות סוף אשייא
 ומפה עד סוף אשייא שהוא כאפא כומירי מ' פרחאות
 לבד .

שאלה י"א שאל אס ים איזה כתנים יסן נטון וכו'
 בוודאי כיון שהיו בכראניגור / עשו הרבה
 חבורים / וכלס פיוטים וחזויות / וגס איזה חכמות
 ונתיישנו ונאבדו / ומה שנשאר אנקש לקבלס / ואשלח
 אותם כדי להפיק רגון ארון / ועוד יודע למכ"ת /
 שאיך במדינת תימן ים הרבה יהודים / מכפר מוצא עד
 לנעא מהלך ח' ימים / וכל כפר וכפר ים הרבה
 קהלות / ולנעא הוא מקום מושב מלכים / ושס יהודים
 כמו אף בתים / י"ו בתי כנסיות / ויש בהם חכמים
 גדולים / ומקובלים וחסידים / אבל בתוך גלות ישמעאליס /
 שלא יוכלו ללבוש עטרה ומלפפת / ועכשיו ג' שנים
 קס מלכות אחד רע ומאורע / והעליל עליהם / שגנו
 בתי כנסיות גבוהים / ובתים גבוהים בלי רשות /

ובאו והרכו ח' בתי כנסיות / וגם אלה בתי / והבית
 את כה"ר שלם עראקי כ"ץ בתי אסורים ליקח ממנו ממון
 רב / והוא זקן מן פ' שנים / וגדול ליהודים / והבית
 אותם בתי אסורים י"י מרשים ואח"כ נתחרט המלך
 והוציא אותם / אבל עדיין כל מקום הסירוס לא ניתן
 רשות לבנות / וגם מזגעה מהלך י"ב ימים הנקרא
 געדא / ויש שם יהודים / על ב' הרים יושבים / על
 הר אחד יש ק"ן בתי וז' בתי כנסיות / ועל השני
 יש ק' בתי וג' בתי כנסיות / ועל השלישי פ' בתי
 וב' ב"ב והם בני חורין / לא יש עליהם שום עול / כי
 הם לנשים כמו ישמעאלים שבארץ / וגם מגדלים שער
 ראשם / ויש בהם חכמים רבנים וכלם בעלי מלאכות
 ויש חסרון פרנסה להם / והם תחת מלך הנקרא דדו
 והוא מושל על הרים וגבעות / וגם יש מדינות על שפת
 הים ששמה מוסכט / ומשם מהלך יום על הים כסר
 לאחר ושלישי נעמן / ויש מהם יהודים הרבה / וגם ד"כ /
 והם בני חורין אין בהם שום עול מלכות כ"א חסרון
 פרנסה ומלכות דדו ד"כ / והוא חרבות כלם קרובים
 לנצרה ולפירסיה המודעים להם / ובמו שהודיע לבוע
 יקרים של מעב"ת הגני מודיע גם מגדלי אשר חנ' ה'
 לשרת למעלתו כי בני הבכור אליה רחמי נר"ו / והשני
 משה רחמי נר"ו ושלישי דוד רחמי נר"ו ובת אחת אסתר
 רחמי ויש להם בנים ובני בנים ה"י לעד / ואני כבר
 נזקקתי פי' לשרת לאדון / ובכן אלף בקידת אפיס /
 ובנשיקת כפיס / לתת עליו היום נרבה בלי דייס /
 כי דומיה תהלה .

קושין כ"ה לתשרי שנת א ז י ש י ר לפ"ק .

כה דברי אהובך ומוכן לשרתו כל ימי חיי האעיר

יחזקאל רחבי .

וכו' וכו'
 יחזקאל
 רחבי

וכו' לא
 יחזקאל
 שם בני
 מונ"ל
 שם אפי'
 וגם
 להדריך
 קושין /
 ושמעון
 בדרך
 שבת /

וכן נודע
 אפי'
 רחבי

וכן וכו'
 וזו הדנה
 הכמות
 והשלח
 כ"ת /
 וזו עד
 הדנה
 יהודים
 חכמים
 עליהם
 נחם
 מנו
 /

תשובת השאלה הראשונה ראוי להתבונן בה, שאם כפי הנראה
 סותרת מה שכתוב בקלור ד"ה עברית הנמלאת
 בקושין, כי בה נאמר (דף ע"ו) שבאו היהודים מערי המאבול
 לקושין, והיהודים שנערי המאבול ישבו בהן בהשקט עד שנת
 אלפי' ליציאת מלכים, ואם כן הם מבלות שלמנאסר מו' הסנטיס
 כמבואר שם, ומשיב האגרת אומר שהיהודים בקושין הם מבני
 בלות בית שני, אין נכך כלום, וסוף סוף דברי איש אמונים
 המשיב הזה מלבד שמכנימים בכמה דברים עם הדברי' שבקלור
 ד"ה, גם מחזקים אותן מאד, שכמעט אי אפשר עוד להסתפק
 בדברי שניהם כי דברי אמונה הם, כי איך אפשר כי עט שקר
 מזה ועט שקר מזה יכתבו גם שניהם דבר אחד המתאים מכל
 דל. וכמו שנוכח מקלמן. האחד, כי המשיב אומר שנשנת ד'
 אלפים קל"ט ליצירה שהיא שנת שע"ט לעמים נתן להם
 להיהודים חקים ופרגטמאות נעם של נחשת הנקראת שעפיעדא,
 וכן ד"ה של קושין נאמר (סס קי"ג ע"א) שנאשר עבר כוס
 החימה על היהודים שבארץ מאבול, שבעים ושנים משפחות
 הלכו לארץ הודו שהיא מאליבאר וישבו שם, ומן
 ההנהגה השמינית שהנהנו שם, יצין הקורא כי שני העמים
 מסכימים זה לזה. שנית הד"ה אומר ג"כ ואדוני הארץ
 שערם פערטמאר קבלום בטוב לבב ויחנם ברשיונותיו
 אשר הוחקו על שתי לוחת נחשת ויהם עד היום הורה
 בקושין, וכן ממש דברי משיב האגרת. שלשית נעל הד"ה
 אומר כי ראש לשבעים ושנים משפחות שנשעו למאליבאר,
 שמו יוסף רבן, וכן אומר משיב האגרת באותו הזמן שנתן
 להם שעפיעדא הגדול שבהם הייה יוסף רבן. ומכל זה
 נראה כי נאמנו הדברים משני סופרים שלא ראו זה את זה,
 רק כי משיב האגרת אומר שבאו לקושין מימי בלות בית שני
 כמו נשרת אלפים נפשות, ושכחו שלש מחות שנה אחרי כן
 נתן להם השעפיעדע, ואין זה כי אם מפי השמועה, כי
 הכותב איננו מורע בלות אשור, ולא מורע בבאים הראשונים
 מבית שני, שהרי הוא עצמו אומר שאח"כ (שרהוא קרוב
 לומנינו

לזמנינו) באו לקושיו מד' פגור עולם מן אשכנז ומן
 טורקיא ומן תימן ואדוני אבי כהר"ר דוד רחבי מן חליפו
 (שהוא אחלז סמוך לעכו) ועכשיו יהיו בין הכל פה בקושיו
 כמו מ' בתים (פאמיליין), ואס לא ראה ולא דבר כותב האגרת
 עם בני בניהם של אנשי הדור הראשון, כמו שאמר הכותב
 עלמו שבהמסר המפתח של החומה ליד אדמיראל
 פאן גיטץ היו עמו כה"ר שם טוב קשטיאל והוא היה
 נשיא באותו הדור, אבל בעזותינו אותן המשפחות
 כבר נפטרו בלי גוע ונשארו כתי מספר לבד, ואס אלה
 הראשונים הלכו לעולמם, וחדשים מאשכנז וטורקי ותימן
 התישנו שמה, ממי יוכל הכותב לקבל כי הראשונים שבאו
 למאלינאר היו מזלות בית שני? אבל הדעת נותנת שמקלת
 מד"ה העברית שהיתה נמלאת ביד היהודים הראשונים שנקושו
 התפשטו בקרב האשכנזים והספרדים היושבים שם עתה, וממנו
 נודע להם מה שהודיע משיב האגרת הנ"ל, וכפי הנראה אין
 צדיקם ספורי דברים על הסדר רק מה ששמעו ממנו ומה
 שרשמו להם ועיר שם ועיר שם. והדעת מסכמת עם ספור
 קצור ד"ה שאמר כי כאשר עבר כוס החימה על בני ישראל
 שבממשלת המאגאל, שהיה אלפים לאחר יציאת מזרים נסע
 הכנסי יוסף רבן עם ע"ב משפחות להודו או למאלינאר, ולהם
 נתן שערס פערמאל דברי שלום וחירות החקוקים נטם
 הנחשת, שאילו כדברי משיב האגרת שכבר היו שם יהודים
 עשרת אלפים מנין ס"ח לעמים, על מה בטחו לגור בארץ,
 או איך נולדו מיד יושבי הארץ? גם אין להבין איך מעט רב
 בזה לא נשאר גם אחד בימי כותב האגרת, כי הוא עם
 ארבעים בתים שנקושו כפי דבריו הם חדשים מקרוב באו
 מאשכנז מתורקי ותימן, ועל השחורים אשר שם אמר שהן
 עבדים לא מבני ישראל המה, ואס כן לא נשאר בין ונכד מעט
 רב כזה בארץ, וכל זה רחוק מן הדעת, אבל כפי קצור ד"ה
 קרוב לומר כי שבעים משפחות שבאו למאלינאר, נוקטת ישנו
 פה ומוקלת פה, כמו שרשם משיב האגרת מקומות רבות
 שגרו שם, וקרוב הימים אין עוד מנועס איש ידוע בעיר
 קושין, וכשנשאו אנשי האללגנדיא את העיר זה רכ"ה שנה

נמלאו

נמארו שם ארבעה אנשים גדולים שמואל קשטיא, דוד בליליא, אפרים ללא, יוסף הלוי, ואין ספק אלני, כי אלו היו משארות ישראל ומבוע גדוליהן שברחו ביום ועם מתחת ממעלת המאבאל, ונמלטו במאליבאר, כי מערי אשכנז ועורקי אי אפסר, שהרי קודם שאלו הסורטיביו ואנשי האללאנדי למאליבאר, לא היטה זאת הארץ נודעת על נכון באיראפא, ואין ינאו שמה, וזאתי שנאמר כי באלו שם מגלות אנשי בית שני שנאריך חיון, וגם זה רחוק. וכן אין ספק כי מבוע הישרים האלה ואחיהם הנכבדים שנמלטו מארץ המאבאל, ועוד ממעפחות אחרות שנשעו אחרי כן מממלכת ודון המאבול, להמלט על נפשם בארצות המאליבאר כאשר נמלטו שם אחיהם, נשאר רבים בארצות ההם, אבל אין נודעים למעפחות האשכנזים והעורקים שהישינו שם קרוב לזמננו, שמהן ר' יחזקאל רכבי כותב האברת, ויבד גוע אמונים אלה שנמלטו ביום ועם מחרב המאבאל, יש הד"ה העברית, שממנו ראשי הדברים שהעתיקנו במאמרנו מביד חדשות, ואילו היה באיראפא איש חכם לב וחוקר באמן מבני עמינו או מן העמים, בדור שבו בא קושין תחת יד האללאנדי, שהיו עממם או ארבעה ראשי ישראל שזכרנו, מה נקל היה לו לשמוע מפייהם חדשות רבות שאנו למאים לשמען, כי בלי ספק היה בידיהם דברי הימים שלהם, אך לא בעבור זה תאבד תקותנו בענין זה, כי הסכל שופט, כי עוד נמצאים בארץ הודו הגדולה והרחבה הנה וזה רבים מבני ישראל שהן מבוע בני הגולה הדיא שהגלה שלמנאשר מלך אשור, ורק מידם נבקש את הדברים, שנפשו כלתה לדעת אותם, שבהיותם מן הגולים בזמן בית ראשון, בעוד מקדש ה' ונבואיו בישראל, ולא היה בימיהם חרען כולל ואשדן במור, ולא היטה הארץ לשממה, ועריה לשרפת אש, רק שהגלוס מלך אשור מארצם והוסיפום צערי מלכותו ונבייהם היו גדוליהם וחכמיהם, נשאר גם גדלת ישראל, ומדת נביאיהם וסופריהם, שהיו רושמים קורות העמים שעברו עליהם ועל ישראל ועל כל ממלכות הארצות, וכמו שרמזנו במאמר מביד חדשות, וכן קרוב הדבר שהלכו עממם בגולה מחמדיהם וספרי נביאים וחכמים שהיו עד ימיהם, ונשאר ביד גדוליהם,

וכמוכר בנאמר ה"ל • לא כן גלות יהודה בימי נבוכדנצר
 שהיה בף ובחמה ובקף גדול • לא נעשה כן קחם כל
 בשמים • או נהקיימו כל האלה והקללה הכתובה בספר תורת
 ה' • כי אע"פ שרבים הוגלו לבבל וביניהם גדולי הדור
 ונביאים וזרע המלוכה • הורד כבוד המון בבל • ובקולחן
 עד עפר הגיעה • והלשון העברי נחש שיה בדיכס-ערב
 רב-מלשונות אחרות עלה חתה • וכמו שהקממרו על זה
 גדולי הדור ההוא • כמו שכתוב בספר נחמ' • ומהו ואילך
 יד ישראל הולכת ודלה • שאע"פ כי סקד ה' את עמו למלאת
 שבבים שנה לחרבות ירושלים • הוה הכל צווק העמים •
 וחתך יד אדונים זרים • פרס יון ורומי וחתך יד מושלים
 קשים מקרבנו כמו הורדוס וזרעו • וזרע ה' לא עלינו נגלתה
 בעמים ההם • אין עוד נביא ולא איש הרוח • גם פרחם
 בהם זרעם המינות ופרוד הדעות • למדו זרות רבות
 מפלסופי הגוים אשר בניפותיהם • וכמו שכתבו בפרשנו יין לבנון
 צפי' ועשו פייג לתורה • ונפי' משנת אבעליון הכמים הוהו
 צדריכס שמא חתונו הוצת גלות וכו' • ואפילו הלכות התורה
 שהיו מוסרים נשיאי הדורות לתלמידיהם • גם בהם נברה
 קשחה עד שנימי תלמידי הלל ושמואי נעשה תורה כשתי
 קורות • לא קם מהם איש מניד לך כותב משרים מניח
 צרכה לזרע יעקב מודיע קדמוניות וקורות הדורות הראשונים
 מיום צרוא אלהים אדם על הארץ עד דור כותב הספס •
 להבינו תעלומות ספורי התורה והנביאים הקלרים • גם לא
 ספר מוסר ולא ספר חכמה • כי מימות הנבואים האחרונים
 עד דור שקם בו רבינו הקדוש וחדר משניותיו • שהוא לערך
 זמן שש מאות שנה • לא נשאר לנו ממנו ספר וזכרון דברים
 מאחד המעורעות • או מאחד עיניי שכל הראוים להכתב על
 ספר • וזה לנו האות כי מית בית קדשנו ותפארתנו היה לשריפת
 אש בפעם הראשון • החל הגלות המר הנה שנו נחלדלה יד
 ישראל • ולא חדלה הצרה הזאת גם דור אחד • אפילו בכל ימי
 הדת השני • ונמשך עד היום ועד ישוב-ה' לשמחנו בשונו אלינו
 כימי קדם • והענין הזה מתגלגל והולך באומותינו כל ימי
 הגלות • שמרוב רפיון הלב לא היו בנו סופרים כותבים ד"ה

מן הקורות אשר קרונו עם העמים אשר באנו בארצם , לא
 מתי באנו במדינה ומדינה , ולא מאין באנו לבור בה , ולא
 מרשינות שרי הארץ שהתישנו בתוכם , ולא מן הקורות
 שקרו אותנו בתוכם , סוף דבר הכל סובב על המהומה הראשונה
 יוס בלוחינו מעל ארצנו ביד מלך בבל , אז אנחנו כל חפץ
 ואין עוד הלב על מכונו , עד ישוב ה' לרחם עלינו , ואם
 כן חבין מדעתך כי אין לסמוך על תשובת ר' יוחנאל רבנא
 שאמר כי באו יהודים לקושין מגלות טיטוס בשנת ס"ח לעמים ,
 ומאין לו ולמשפחות הגרים שם שבאו מחדש לשם מאשכנז וטורקן
 לדעת בקדמוניות כאלה , האם אנשי בית שני שבאו לקושין
 מיד אחר החרבן כתבו ספר ד"ה מתחלת בואם שם
 וסופרי ד"ה המשיכו דבריהם עד היום , דבר שלא עשו כל
 הגולים מכל המשפחות הנכבדות שבאו לבבל ובכל ערי המזרח
 ולארצות היונים ולרומא וערי אשכנז , כל זה אין להאמינו
 ואילו נמאס ספר ד"ה בזה בקושין , היה הגביר ר' יוחנאל
 מוכיר אותו ומעתיק ממנו דברים , אבל העיקר נראה כדברי
 קצור ד"ה שנעתיק מד"ה עברית אשר היה ביד היושבים
 הראשונים שנקושין שבאו לשם מארצות היואנול הגדול , והם
 נתן שערס פערמאל החירות על עסי נחשת , ואלה
 המשפחות בעת אינימו , ובלי ספק מנייהם עודם בערי הדור ,
 ואבותיהם היו מעשרת השנעים מגולת שלמנאסר , וכמו
 שבארנו דבר בטעמו במאמר מגיד חדשות , ומאותו ד"ה
 נתפשטו דברים והגיעו ליושבים עתה בקושין , ועליהם סוף
 משיב האגרת , ורובי דבריו אמת ולדק , גם שמות הגדולים
 שזכר , והערים שהתישנו בהן , ומה שקרה אותם עם אנשי
 פורטיגאל מיוס בואם לחוף מאליבאר , ואח"כ עם אנשי
 האללאנדע במלחמתם עם הפורטוגזי , הכל דברי טעם ודברי
 אמת , וגם הם נודעו להם מד"ה העברית שביד גולי השנעים ,
 כי הם אע"פ שהולכים השם לארץ אחרת רחוקה מנחלת
 אבותיהם , והם האובדים בארץ אשור , ובמ"ש במאמר מניח
 חדשות , לא עבר עליהם השממון הגדול כאשר עבר עלינו ,
 ועודם למודים בכבודם הראשון לרשם קורותם על ספר
 נלהות אנשי שם וגבורי חיל , וכמו שפירא מן הספור הקטן
 של

על ארבעה גדולים שעמדו לימין אנשי האללואדי שספר משיר
האגרת •

תשובת השאלה השניה והשלשית בענין היהודים השחורים /
אינן ברורות / שאם אין הם יהודים לבנים או
יהודים מורע ישראל כי הם ארבעים פאמיליען / ואין כל
העבדים האלו ע"י חרות ושחרור ? והוא עצמו מונה בששה
מקומות הסמוכים לעירו לערך שש מאות פאמיליען ? ומי
יודע כמה וכמה יש בערים ובכפרים הרחוקים ממנו / ובילדותי
בבר שמעתי מיורדי ימים להודו הנוצחית כי קלוב'יען רבים
על יהודים שחורים נמלאים הם / ומי יאמין שהם כלם משחחרים
ממתי מספר בנקוסין ? ומי הם העבדים האלו / הלא
האינדיאני יושבי הארץ / וביתוס ארוקים בהגליהם / איך
יעזבו כלם דתם וידבקו באמונת ישראל ? אבל נראה שהם כלם
מורע ישראל מאותן שעבר עליהם כוס חמת המאגול הגדול /
בברוב ימים שכתו התורה והמורה / ולא נשאר להם כי אם
המילה ויום השבת ויה"כ / וכמ"ס במאמר מביד חדשות /
ואחר דורות נתבלגלו ובאו לאליבאר ונמכרו מקצתן לעבדים /
וכשמאלו הם יהודים שומרי תורה ומצוה / שנו בלב טוב לדת
אבותם ומקיימים גם הם המצות / ועושים כפי הדינים שלומדים
מן היהודים האשכנזים והתורקים היושבים בקוסין / אלא
שקילין במצות ואין להפלא על זה / ויושבי קוסין החדשים
אינן יודעים הקורות האלה מה שעבר על גלות שלמנאסר תחת
ממשלת המאגול / ולכן השחורים האלה בעיניהם מסופקים
מחשבים לעבדים משחחרים / גם מתנשאים עליהם ואינן
ונתחננים עמם / והנדבכים האלה גם הם עצמם אינן יודעים
קורות הדורות האשכנזים / ואין באו / שהרי גם היהודים
שצמידינות אירופא אין להם ספרי יחס וסדר דורות וספורי
קורות אבותיהם / ולכן ענין היהודים השחורים צריך לחקירה
יותר גדולה ולברור יותר גמור מאשר חלק לנו הנכבד ר'
יחזקאל ע"ה בתשובתו •

על תשובת השאלות ד' ה' ו' / אין אנו צריכין לדבר
דבר • כי בדין יושבי קוסין אשכנזים
ותורקים

ומורקום / הנה היו מנחמים בידים / ובאשר נראה מתשובותיו /
וכבר אמרנו בהנהיגותו במאמר מוגד חדשות שונות מאד /
לקושן כל מיני ספרים .

ודבריו / המשובה על השאלה השמינית / אם ילדים במלכות
שנים / גם בזה דבריו אמנם / כי אשר ששם
מאנשי המונה שבארעא / יש פה בני ישראל / אבל הם קראים
וידעים בעיני לשון הקודש . הנה כבר כתבתי בהנהיגותו למאמר
מבין חדשות כי יש יהודים בשנים / ואם סופרי העמים מעידים
על זה / וזה אינו חדשים כלל / לנגד עיני כלם שכתב בו ענין
האמנה / אשרי שכל פה"מ הראשון הנדון / קורא דם"ל /
לעיר פה"ק / ראש ממלכת הקיסר בשי"א / והוא שוכן נא
האמנה / אדע שכתב ספר "רעע"הר שלו / מכל מה שארע
יום ביום בימי היום שם / גם מוכר מה שראה מפי הארץ
וממנהיגי הוסיים בה / ועל המונח אשר לערך בלשון זה (כי
בעת סוכני זה / אין הספר ידוע יד / ולכן שם הסופר פלא
ממנה / וכמדומה לי שהיה האמנה אדע שנת 1722 / לעמים /
והוא סופר נאמן מיד מה שראו עיניו / ומשית לתי' חומה /
המלך והסדרים ונדוני חרץ מאמינים באל המיוחד / אבל המון
העם עובדים גם לפסילים / ומלבד אלה יש פה מעשים מצעלי
חמונה רישמעאלים הבריים בה / ומנני ישראל שגאו לשינה זה
שם מאות שנה עם הטאטארין שהם מערבים לשינה / והנה
ואת היא הטאטארי שבין אינדיא לשינה / והוא הדרך הנכון
לגולי אשר שוסיים בערי מדי / ואם נסעו דרך פרס לגולאראטי
ולטאטארי שהיא מערבית לשינה ולסונית לאינדוסטאן / וזה כדברי
משיב האגרת / ומה שאמר ספר קראים וידעים בעיני לה"ק /
גם זה אמר / שבהיותן מגלות עשרת השנים / אינן יודעים
לא מעשה ותלמוד שידעו / אבל יש להם חזרת מרע"ה
והנביאים ופי' הסורה והמנהג כפי קבלתם בעל פה / ועל זה
היא הקהילה / אם אפשר לבוא עד תכונת דבר זה / שידע
לנו מה ספריהם / ועל אי זו דרך קבלו מאבותיהם שמירת
הסורה והמנהג .

וחשובת השאלה התשיעית / שהודיע שם יהודים בערי

הודו הנקראים בשם ויוז"פור (שהיו המלכות הגדול הנקראת
דעה"אן) ונקראים שם בני ישראל ונפוצים בכל ערי מארץ"טא
(שנפלה מחוץ גווראטי ששם העיר סוראטא / וכמו שאמרנו
במאמר מביד חדשות) וגם קחת מאגול ויושבי אהלים / מהם
אנשי יקב שעושים שמן / ומהם אנשי חיל / ואינם יודעים
שום דבר כי אם פרשת שמע וגם סוכתים ביום השבת / כל
זה מכון ומתאים עם דברי קצור ד"ה שהעתיקנו / שמוכרנו
(שה דף קמ"ג ע"א) שבישנה אלפים ומאה ליציאת מצרים /
באנשי בני ישראל שבמלכות המאגול לעבוד את האלילים /
ואשר ישא"ום מאיו עם ארים / ישיבו בני ישראל נחנו /
ואף כי נשכחה מדרם התורה עובתים את השבת ואר
יה"ב ומלים את בשר ערלתם / ודוכרים שפת עברי צח
ונכון / והרי האמת מסכים מכל צד / וגם תראה מספור זה
אמת מה שאמרנו למעלה כי הנולים הראשונים ממלך אשור
לא נכלו במורד לב ונשמעו כעו הנולים נחרבן בית הפאלתנו /
כי אע"פ שהם אנשים נאמן אשור עוסקים במלאכות ועושים חיל

ותשובת האלה העשירית / על דבר עשרת השננים
איפוא הם / שאמר אין נודע פה / כי אנו בחוק
העצירות סוף אסיא וכו' / אמת כי קושין בסוף הודו שמור
לאי סילון שנים הקדומי / וארץ הודו הולך משם לצפון יוסר
משלש מאות פרסאות / אבל תמה אני שלא עלה על לב יושבי
קושין כי השמורים שוכרו בשאלה ב' וב' • והיהודים שוכר
בשאלה ח' היושבים בעארטאריא / והיהודים שוכר בשאלה ט'
היושבים בועואפור ובערי המאראטי / שהן הן מבני עשרת
השננים מן הגולה שהגלה שלמנאפר מלך אשור / ורגלים הרבה
יש לדבר / ואזכור מעט / האחד שהן מדברים בלשון הקדש /
ואילו הם מגלות בית שני / אין במורה ובמערב בלשון וים מכל
אנשי גלותנו מדבר אח בלה"ק כי אם בשפת עם ועם שהגלו ביניהם /
שכבר עלה ערב רב בלשון הקדש בבבל קודם שנבנה הבית השני /
ולא היתה עוד שפה ברורה לנו כמו בימי קדם • שנית שאין
בידיהם משנה ותלמוד וכיוצא / ואילו באו מגלות בית שני /
היו הספרים האלה בידיהם כמו שהם בידי נפוצות יהודה ובנימין
בכל

(רעב)

בכל מקומות מושבות / שלשית מי הביא הנולים הרבים
האלה לארצות דמוקות כאלו הנזכרים בשבוע זו / עד גבול
סינא ובערי המאראטי / וידוע כי הגולה שהגלה עיטוס קנתן
באו לאלבסנדרי ולמאריס ולבבל / וקנתן נשאר בא"י ובמקומות
הסמוכות להן / וקנתן ומרביתם באו לאירופא בכל ממלכותיה /
לא כן הגולה שהגלה מלך אשור הם באו בתחלה לערי מדי שהן
לפנים במלכות פרס / ומשם באו בדרך ישר לערי המאראטי
ולטארטארי הנמשכת עד סינא / ולכן הם מדברים עד היום
בשפת ארץ ישראל שהיא לה"ק / סינקו דור אחר דור משדי
אחם / ולא נשתבשה בפייה מעולם / ולכן אע"פ שגאסו
ממושל זדון לכפור באמונתם / ואין סודת ה' אחס / גם
ברוב ימים שבו הסורה והמלוא / ולא נשאר בידיהם כי אם
חוט דם הבריון וצבת ויה"כ / לא שנו לשונם שוללו בה ושלמדו
מנעוריהם מפי אבותם ואחיהם / ולכן אין ביניהם / גם בחזותן
בנשארם בדת ישראל / כי אם ספרי המקרא / לא ספרי
המסנה והתלמוד / שלא היו בימי הבית הראשון / אבל בלי
ספק יודעי' פי' הסורה והמלוא / ועושים כפי קבלתם / ולולי
שהיהודים שבערי מאראטי ובשאר מדינות הודו וטארטארי
המערבית למלכות סינא הם מגולי שלמנאסר / איפוא אם כן
יהיו האונדים בארץ אשור שזכר הכתוב / וארץ אשור ידועה
עד היום / והיא הסי"ריא המתפשטת למזרח העולם למדי
ופרס והודו ? ושאלה זו לא תכנר על הסכל המתפאר
בסכלותו / ושמה בלבו שהוא איש אם שאלנו יודע מתכונת
העולם דבר / וולתי הרחוב שהוא דר בו / כי הוא יענה מה
זו שאלה מי יודע כמה מדינות יש בעולם אחרי הרי חסך
ומעבר לים שנסתקעו שם / אך שפתי חכמים יורו דעת / כי
בהיום נודעים גבולי הארצות כמעט כלם ויושביהן ומנהגייהם /
ואי אפשר לנו למצוא מחוץ ראוי למושב בני אדם שיסנו שם
הנולים האלה עם רב כמוהם שנים רבות ודורות רבות מבלי
שיודע מהן דבר לכל ממלכות האיראפא / וולתי ארץ הודו
וטארטארי וסינא שגבולו לנו מקצת מעניניהן זה אינו מאות
שנה מעת החלו חיות ממלכות אירופא ללכת שמה / והן
ארצות שהדעת נותנת שגבול לשם מערי מדי בדרך ישר / וכי
אין

אין אלן אנשים ? אחד שרבים השתקעו בין הגוים במלכות
המאבול / ומי יודע בשאר המדינות מה עשו להם / וכן הם
אנשים מארץ ה' הר הקדש / גם מחסידי בני יהודה ובנימין /
כי מיום שהשתקו מאתנו למדינות הרחוקות בארץ אשור /
לא שמענו דבר מהם / ולא הם ממנו / על כן מרגע בראותי
קצור ד"ה זה אשר ליחודים בחוף מאלבאר / כמו מעי אליו /
כי נחליתי על שבר בית יוסף / ואמרתי אולי יש תקוה לבוא
על ידי כן לעמוד על צרור הדבר / זה החלי לדבר ולעורר
לב בני ישראל על הענין הגדול הזה / על שבר בית יוסף /
שהתעוררה נפשי עליו על ידי קצור וראשי דברים מד"ה
עברית הזה / שבה לידינו מיד חכמי העמים הדורשים על
תכונת הארץ ועל יושביה ועל קורותי / ולולי כי זה שלש
מאות שנה הגדילו הכורטוג'י לעשות לעצור באניות קו המסוה
ולסוב קפה דרום (קאס דע באגא עספערלנע) וללכת דרך
מזרח עד מאלבאר / ואחריהם ההולאנדי שערבו שם עממם
מלחמה / לא היו נודעים לבעלי איראפא עד היום תכונת
המדינות האלה ומי יושבין ומה מנהגיהן / כי אם מעט מעט
תערוכות אמת מעט בשקר רבי / גם מאז באו ההולנדיים לשם
עד היום / אע"פ שספרו והעידו כי יש שם גם יהודים /
היו לנו כחלוס / ולא ידענו דבר צרור / ואולם קצורי דברים
מד"ה גדול שניד היושבים במאלבאר שהשתקו במאמר מגיד
חדשות / הם החלו ללבן ולברר הדברים בעצמנו / ועדיין
היו הדברים קוהים ואינן מבושלים לנו / מעטמים שכתבנו
במאמר הנ"ל (שם קנ"ו ח' ב') / ואולם התשובה היקרה הוזה
מר' יחזקאל רכני הנדפסה עתה / היא המחזקת והמעמדת
כל מה שנזכר בקצור ד"ה הנ"ל / כי אחר שלא ראה בעל
התשובה דבר מד"ה הזה / ובכל זאת מוכיר בצרור גמור מענין
היהודים שבערי הודו ובמאראטי ובארצות המאבול ובמאראטי
ומעשיהם ועניניהם ממש וזהו לדברי קצור ד"ה הנ"ל / רק
שלא ידע לאחר הדברים כהוגן / ולשפוט עליהם בשכלו / וחשב
שכן מבני גלות בית שני / אנוחנו שיש לפנינו קצור ד"ה זה
הגבולה לנו סוף בני ישראל מגלות שלמנאסר / ובהתחברות
לזה השכל הישר הנטוע באלים / המלמדנו שהדברים מתקבלים

על דעת כל איש היודע הכונת הארצות ומנהג יושביהן / כמעט
נחשבה לדבר ברור שאין לחלוק עליו / גם על ידי התשובה
הזאת סרה תלונתנו ותמיהתנו על נכבדים בעדתם העושים
מקנה וקנין עם אנשי קושין / שלא נחלו על שבר בית יוסף /
ולא נתנו לב לשאול מחיהם על אודת הדבר הגדול הזה /
כי באמת יזכור אלהינו זאת לטובה לאיש ירא את ה' / נפשו
בעוב תלין / מחותני כבוד מהר"ר טובי' בועז זצ"ל / כי זה
יותר מעשרים שנה ששאל ברוש לבנו על כל מה שראוי לשאול
ולדרוש בענין זה / ועל ידי שאלותיו זכינו לתשובת האיש
המעולה שהיה בקושין ר' יחזקאל רכני זצ"ל / שעליה אנו
דורשין ודנין כפי כחינו / להעמידה האמת על תלו :

וברתשובת השאלה העשירית / שהנתיח הישים לקצן כפי
יכלתו ספרי חכמות ופיוטים שנשארו בדרך
מעשה ידי היהודים שיטתו בכאר"יגור / לא אוכל דבר על זה /
עד אראה מה המה כי אם הספרים מן היהודים החשובים שיטתו
בכרניגור קודם שבאו הפורטוגזי' למחליבאר זה שלש מאות שנה
שמהם הנשיאים שוכר ר' יוסף קשטיאל וחבריו / היה נראה
שהם מגולי אשור / ודבר יקר יהיה לראות מלאכתם וספריהם
מכמה טעמים שכתבנו במאמרנו מגיד חדשות / אבל בהיות
מיד הבאים מאשכנז ותורק"י / הרי הם ככל מעשה החכמים
שגלותינו זה :

וכמה שהודיע האיש הנכבד הזה לריעו בזהב / כי במדינת
תימן יש הרבה יהודים / וא"נא ראש מלכות יעמ"אן /
יש זה קהלת מישראל / והעלילה שהעליל המלך על היהודים
ושהושיב את הנביר שלם עראק"י כ"ץ בבית האסורים / ושים
במחנות ארץ תימן יהודים שאין עליהם שום עול מלכות /
ומהנהגים על פי עצמם / כל אלה הדברים אמת ואמונה /
וגם מערש ראיתי אגרת זו של ר' יחזקאל רכני / כבר
הודעתני במאמר מגיד חדשות (דף י"ח) כל הדברים שכתב ר'
יחזקאל רכני בשם הסופר הנאמן קאפיטען ניב"והר / וגם
הסופר הזה כתב ענין העלילה של המלך על היהודים שנא"נא
ושהרם מקצת מנותי צתי נכסיותם / ושנתן ר' שלם עראק"י ב"ת
האסורים

האסורים / אחר שהם מפקידיו הנאמנים שנים רבות / וגזל
ממנו ממונו / ואח"כ נתחרט ממה שעשה והולילו לחפשי /
ושהוא דבר עם הוקן הזה / והעיד עליו שהוא איש חס וישר /
סוף דבר כל דברי ר' יוחנאל פה אחד עם דברי הסופר נ"דור /
ואין עדות יותר גדולה מזה / כי נכון הדבר / שהשר ניבזר ולא
מקאפנהאנן בקלה הלפון / ור' יוחנאל בר בקושין סמוך לעגול
ברטן / ולא ראו זה את זה מימיהם / ואניהם כתבו בשנה
אחת / והכל שפה אחת ודברים אחדים / וכבר הערנו במאמר
עבד חדשות (עמוד י"ח) כי היהודים היושבים עתה בתימן
בעיר הממלכה לאנע ובשאר ערים ובפרוה / וגם אשר ישבו זה
לפני שש מאות שנה אינן מאותן של גלות אשר / ששלח
שלמנאשר לפורא"ווא מלך תימן מנחה כנוצר בקאור ד"ה
שהעסקנו / כי כבר בימי הורדוס הגלוס מלך תימן / וילכו
לגור באינדאשטאן אלל אחיהם בפונא ובגוזאראטו / אלל הדרים
שם אחרי כן / מגלות בית שני הם שבאו לשם ממדינות
הסמוכות לערב"א / ואולי מקצת מן היהודים הדרים במהוונות
אחרות בתימן יותר דרומיים ואין עליהם עול מלכות העמים /
אפשר שהן מורע עשרת השבטים מבני בניהם ששלח שלמנאשר
מנחה למלך תימן ובשהגלו מארצו לבנו להם למחוזות אחרות
לדרוס והתישנו שם / והשם יודע .

מדברינו יואל כי אותו קאור ד"ה שהעסקנו במאמר מבד
חדשות / יש לחוש לדבריו / ואין דברים הכורחים
באור / אולי יש להם יסודות נאמנות שיסמכו עליהן / והשונות
ר' יוחנאל רכבי שלא ידע מד"ה זה נותנת לו עוד חוקק וקיום
ולכן מי שיש בידו יכולת לפקח על הדבר הזה / עשה יעשה
ויהי"ה עמו / והדרך הנכון להשגת המבוקש הזה / הוא ע"י
שרי וראשי הקומפאניען באינגלנד ובהוללנד ובזרפת ובשוודן
ודענימרק / שאם הם יעשו הטובה הזאת לתת פקודתם ביד
ראשי האניות הכוללים לשם לחקור על הדבר הזה / ולדבר עם
שארית היהודים עם אנשים נכבדים שיש בידם עוד ספרים /
הנרים בדעקאן שהוא ועוזאפור / נכמה וכמה מקומות על חוף
הים שנאים לשם אניות מלבי אינפא / להפיק מהן דבריעטם

לרצן
כל ד
ולחש
ה' א
ל-ט
ואת
חסד
אל
אור
אלי
למש
בק
לבב
דבר
אש

בבקשו פני ה' מִדַּם יֵשְׁבוּ לְמִשְׁכַּנְתָּם

הארס הזה בהישיר את דרכו לפניך ה' אלהים בשמור יאורה
תבונה , והטות אזנו לשמוע אל החקים והמשפטים אשר
שמת לפניו , ישכיל ויצליח בכל אשר ילך , כי שלום בהילו
ושלוח בארמנותיו ; אך בסורו מדרך אלהים , ובאטום אזנו
משמוע לקול תבונות , ירד מרום מעלתו ונמשל כבהמות
נרמה , יבטח על זרוע עוזו ואומץ ירו , ישלח כף מעול
באחות ריעהו , וכזאב יטרף נחלתו , כצפעוני ישך בעקב
אחי עד יעיר רוח קנאה , ריב נקם ושלם , ואז לחם שערים .
ואתה אלהים בחפצך את השלום , הוית מקרב הים
אנשי היל ושונאי בצע , ותשים המשרה על שכמם
לרדוף צדק ושלום , אליהם יבואו דברי ריב , על פיהם יקום
כל דבר ועל פיהם יצא משפט איש ואיש להצדיק את הצדיק
ולהעביר ממשלת זרון מעל פני ארצך , גם אותי עברך חיות
ה' אלהי ! נתבחר בני לשברת על כס משפט ולהורות את עמך
לדעת בין צדק ורשע , יושר ועול , ארת הדרך הטוב בעיניך
ואת אשר אונינו טוב , הנני נכון לעבודתך אלהים ! יהי נא
חסדך עלי , טוב אתה ומטיב למדני חקך .
אל דעות ה' ! לך נתכנו עלילות הדריכני במעגל יושר
להבחין בין העול והצדק , רבות מחשבות בלב איש ,
אולי תתהפש העולה במסוה היושר , ותקצר כחי מהביט
אלהי ; אתה אלהים רואה ללבב , גל עיני ואביטה גפלאות ,
למען אדע מושפט צדקך .
בקדוב אנשי הריב לפני , שים נא מהודך עלי והנני , לבל
יראני כאיש אכזר ויחרדו מפני , ולא כאיש מורד
לבב , למען ייראו מפני ושמרו מדבר שקר , בערכם לפני
דברי ריבם , היה עם פיהם לבל יכשלו בלשונם , וידבר איש
אשר עם לבבו ; פן ירעדו מאימת דין , ובתמחון לבבם יוציאו
מולים

(רעה)

מלים אשר לא כן , ואכשל במשפטי לבלתי הבחין בין צדק ועול , בין שגיא וזדון , ואצדיק רשע , וארשיע צדיק . עת רוגס יחד הסר ממני כל יצרי לבי המטים ארץ בית האדם עקלקלות ; רוגס ורחמים , כעס וחמלה , קצף וחנינה בל יפגעו בי , פן אשנה בפקודיך .

עשיר ורש , נגיד ונקלה כי נפנשו לרוב ריבם , העבר עיני מראות בהדרת פני העשיר , לא יבהילני רעיון דוממותו , ולא יעורו אבני משכיתו את עין שכלי , **שורה** נגדי תמיד , כי עושה שניהם אתה ה' . גם בהבטי אל הרש , אל תתן למס לבבי , ואל יכמרו רחמי עלי . פן בסתר תשחדני רלותו , וברחמים אעזוב צדק , ותחי לי לפוקה .

שמרני אל ! מכל שגיא , לבל יכרע במאוזני משפטי , לא אהבה וצנאה , לא בצע כסף , לא פני איש , ולא דוס לבב ; בל תניחני לעפוט למראה עיני , פן אסכל , ולא אשען על ביגתי לבד , פן אתחכם הרבה ואשומם , לא אצדיק איש בעבור צומו והתקדשו , ולא ארשיע רעו בעבור סורו מדרך הוה , ואל יעידני רוח נקם לנקום נקמתך מאיש עווב את דרכך ה' אלהי , כי המשפט לך אלהים , אתה תשלם לאיש כמעשהו , ואנכי אדם קצר הראות וחזל הדעת , מזה אנוש כי יהרס לרדת לעמקי לב , לדעת את אשר ירא אלהים ואת אשר איננו ירא , אך אתה ה' ערוב עברך הביגני ואצרה משפטיך .

חזקני אלהים , ותן כח בנפשי להתעלם מבשרי , אם בני יליד ביתי יריב ריבו עם רעו , יהי נא בעיני כאיש זר לא ראיתי עד הנה , ולא אחוס על כבודי להרשיעו אם כן משפטך , אך בצדקו נגד קמיו , הרחב בנפשי עוז לעמוד לימין צדקו , ולא אגור מפני איש , ולא אבוש משגיגת לצים ,

אשר

אשר יהפכו משפטי לאמור : בני הוא על כן עזרתיו . העבר חרפתי
אשר יגורתי ואתהלכה ברחבה , בירעי כי משפטיך דרשתי :
יהי נא תמיד משפט איש נכר כמשפטי , ומשפטי כמשפט
איש נכר . יהיו דברי אנשי הריב חרותים על לוח לבי , לבל יפול
שמוך מנהו בקומי להכריע בין צדק ועול . והסר מעלי תרדמת
העצלה , לבל אדחה את דורשי משפטי בלך ושוב . ופקח
עיני להשגיח על כל אשר תחת ירי ; פן יקרה אסון במלאכת
ריעי , ויהי דרך משפטי צלמות ולא סדרים , וחטאתי לאלהי .
הנני נכון לעבודתך אלהים ! יהי נא חסדך עלי , טוב אתה
ומטיב למדני חקיק .

ע---פ *

3

תשובה *

לריעי כח לי ר' אהרן בן - וואלף , שלום .

על אודת השאלה אשר שאלת בספר אשר שלחת אלי לאמור
מאין לבני ישראל שמות העמים אשר בקרבם הם
יושבים ומתי הסבילו לקרוא להם שמות אשר לא מבני ישראל
הם , הנני אניד לך סכנר קדמך בשאלה הזאת אחד מחכמי
העמים , ואפס קלת מדעת ההכנס הזה רמות במכתבך בלאמר :
והסבנו להם שסרגילו בני ישראל לקרוא שם בניהם ונביתיהם
וכו' , ולדעתי הסבנו היתה , אחר שאבותינו נגלו למדינות
אחרות , והולכנו ליטא ולתן עם אנשי הארץ ההיא , על כן
לא רצו לפרוש את עמם מהם אפילו בענין השמות , ולפי
שלא מצאו בתחלה מקום לתת לבניהם שמות המאורעות
(ג'ענה הייטס לאמן) לקחו להם שמות מחיות ומעופות ואחרי
כן אסמכוהו אקרא , וזוה תסיג שאלתך אשר שאלת :
מדוע

מדוע נשכחו שמות התנאים והאמוראים ממנו ? ז"ל כי
בראשונה היו יושבים בני ישראל במדינות בבל ואשור היו רוב
שמותם נלקחים מאנשי הארץ ההיא / אבל עתה זרים המה
אלינו / ותחתם עמדו שמות העמים במקומות ובמדינות האלה .

אך בואה הקשית לשאל : איך ולמה נתנו מחירם שמות
הקדושים כנהוג בימינו אשר לפעמים רחוקים המה משמות
הלועזים כרחוק מזרח ממערב ? ידוע הדע אחי יקירי ! כי
גם אנכי חקרתי ודרשתי בענין זה כבר ימים רבים / גם אנכי
עמלתי לדעת כוונתם / אבל בכל העמל אשר עמלתי לא יכולתי
לבוא עד תכליתם כי יש שמות בתוכינו אשר שמם הקודש לזר
נחשב בעיני כמו השם הלועזי פיישל יקרא בשם נתן / השם
ליפמן יקרא בשם הקודש יום טוב / גם באיה שמות
בגדה השחתת הלשון אשר הורגל בתוכינו / עד שלא נוכל לבוא
עד קצה כונתם בלתי עיון היטיב מאוד / ואליה לפניך שם
אחד לדוגמא : זנוויל . לרשתי אף שהוא שם אשכנזי / מכל
מקום אחר העיון נראה כי מקור ומחצית שם הזה במדינת פולין /
כי אנשי אשכנז מבני עמינו אשר נשעו אונלו לשם / בלבלו שתי
הלשונות (הזונית לומר לשון אשכנזי ולשון פולניא) יחד / ונדרשו
מלות אשכנזיות כדרך לשון פולניא . והנה האשכנזים לועזים
אם שם שמואל בשם Samuel / אבל אנשי פולין בלבלו את
השם הזה / כי כפי חוק הלשון ביניהם / אם יהיה שתי תנועות
סמוכות ומובדלות / יניעו רק האחת (דער אנדרי זעלבסט
לויט ווירד אין איין איטלויטער פרוואנדל) דרך משל השם
Paul ידברו במה Pa—vel ואם כן אף כה תחת אשר ידברו
האשכנזים ואבועל / ידברו האשכנזים בפולין זאב — וועל /
ומרוב מהירות המבטא החליפו אחרי כן המס בנזן / כי האותיות
האלה בקל נחלפו זה בזה / ועל ידי כן היה השם זנוויל
בתוכינו / ולא ארציב בזה / כי יראתי פן אהיה במחשק בעיני
הבמון אשר לא חקרו ולא שמו על לבם מעולם לעיון בתנועות
בני האדם ובדרכם . ואולי גם שמות פיישל פאלק ודומיהם
נתהוו על דרך זה . ורעה עוד מזה שפעמים נראה בנדר
השחתת השמות / כי ראה אחי גם ראה השם בוכל / הלא

נער וקטן יודע שהוא שם המלועז מן שם הקודש מיכאל /
ובכל זאת קורין אותו לשם"ה ולכל דעה שבקדושה בשם יהואל !
מכל חלה הדברים תראה אחי שאי אפשר לפעמים לתת כנה
הבונה וראויה לכוניס . אך בלתי הסיבך ריקס ולמלאות
רצונך וחפצך . הנני חלילה לבניך בשהיה שמו מעשים /
ואם ייטיבו בניך אוסיף ידי שיהי לקנץ אחת אחת עוד שמו
העמים אשר הורגלו בתוכינו . זמניודע אולי יחקוקו נה אנשים
אחרים אשר להם יד ושם / ויבארו את הנוקרות והנעלמות ממני .

אברלי מקום הולדו במדינת שווייץ / כי השם הוא הוא
מורגל עוד במדינה הזאת בין העמים / ולפי זה
מקורו שם לועז / ולפי הדמיון נמצא כנורו בשם **אברהם** .

איזק מקום הולדו במדינת ענגללנדר / כי הלוועז משם
יצחק באשכנז הוא איזאק ואנשי בריטאניען ודברו
התנועה אי כחנעם אי שלנו . וכן השם איצק הולדו
באשכנז / כי דרך מנשא האשכנזים בכרמלקן ובשומרון לחלוק
זי"ן / כס"מ או כל"די / ואם כן תחת השם איזאק / היו אומרים
איזאק / ומרוב המהירה השליכו אותה ואמרו איזק . ובעבור
זאת שמו בלה"ק כראוי יצחק .

אנשיל לדעתי מקום הולדו באשכנז (אבל משחתו בו על ידי
מנשא כנהוג בתוכינו) והוא נגזר מן השם אשכנזי
הישן אנוהעלם * / אשר מורה על איש נגזר חיל / והעברים
השחיתו את השם הזה / וקראו במהירת המנשא אנשיל /
ואיזה מהם השחיתו עוד יותר וקראו ענזיל ולכן שמו הקודש
אשר לפי שכתוב חלל ברכת אשר : ברזל ונחשת מנעליך /
ופי' רש"י ז"ל שארצו של אשר היתה מנועלה של ארץ ישראל
וכו' . — ואם יהיה השם אנשיל נגזר מן השם איטאלי
אנשעללל

אֲנִישׁ צִלְלָא, לֹא יִדְעָתִי מְדוּעַ נָתַנוּ לוֹ הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ אֲשֶׁר ? *)
בּוֹנִים מוֹרֵכֵי מִן שְׂמִי חִינּוֹת וְלִרְיָק לִהְיוֹת בְּאַנְאִיִּים
(וּמֵהֶם אֲנִי) / וּבַעֲבוּר זֶה שְׁמוֹ הַקָּדוֹשׁ

שִׁמְחָה .

בְּעֵדֵי מְקוֹם הוֹלָדוֹ בְּאִיטָלְיָה / וְהוּא הַתְּרַנּוֹס מִן שֵׁם
הַעֲבָרִי בְּרוּךְ .

בְּעֵרְמָן וּפְעֻמִּים נֶס הַשֵּׁם בְּעֵר יִקְרָא לִסְ"ת נֶס יִשְׁשֹׁבֵר ,
וּבְאֵמֶת לֹא מֵאֲתִי שֵׁם הַחַיִּים דּוֹב אֵל לִישְׁכָּר כִּי אֵם
שֵׁם הַנְּהֻמָּה חֲמוּר , וּמְדוּעַ נִחְלַף דּוֹב בְּחֲמוּר / וּבַעֲבוּר זֶה
אֲחֻשׁוֹ . אֲנִי כִי מֵלֶת בְּעֵר מִקְוֶה מֵהַחַיִּים הַשְׁכָּנִיּוֹת הַיִּשְׁנָה
(בְּעֵהָרָן / טְרָאָן) / עַל כֵּן שֵׁם הַעֲבָרִי יִשְׁכָּר , לְפִי שֶׁנֶּחֱבֵר
בְּתוֹרָה יִשְׁכָּר חֲמוּר בָּרֶם וְכו' וַיַּע שֶׁכָּמוֹ לִסְנוֹל .

גּוֹשְׁמָן אִו גּוֹשְׁמִינֵר כְּנוּסֵה נֶס שׁוֹבִיָּה , לְפִי שֶׁרָאוּ כִי
טוֹב הוּא עַל כֵּן נָתַנוּ לוֹ הַשֵּׁם הַזֶּה . וְהָיָה עִמָּךְ אֲחִי
נֶחֱמֵה שֶׁנֶּחֱבֵר נֶס גַּעֲשָׁשְׁלִיק , לֹא יִדְעוּ עַמֵּם הַשֵּׁם הַזֶּה
וּתְרַנּוּמוֹ , עַל כֵּן נָתַנוּ לוֹ הַשֵּׁם אֲלִיקִים תַּחַת עֹבְדֵיהֶם .

הִירֵשׁ אִו הַשֵּׁם הִירֵץ (אֲשֶׁר נִשְׁמַח ע"י הַמַּעֲשֶׂה הַנְּהֻמָּה
בְּחֻכְיוֹ וּבְחִלְקֵי הַשֵּׁן בְּלִדְקָה) , יִקְרָא לְפְעֻמִּים נֶס
נִפְתָּלִי עַל שֵׁם הַמִּקְרָא נִפְתָּלִי אֵלֶּה . וְכֵן יִקְרָא לְפְעֻמִּים
וּבְאֵלָף נֶס בְּנִימָן , לְפִי שֶׁנֶּחֱבֵר בְּנִימָן זֶה יִטְרַף .

זֶלְמָן מִקְוֶה בְּנִדְוִינָה אֲשַׁכְנֵה , כִּי נִשְׁמַח אֲשַׁכְנִיּוֹת הַיִּשְׁנָה
מִזֶּה חִיָּה זֶל : הִייל , גְּלִיק . וְכֵן יִקְרָא נֶס
הַקָּדוֹשׁ שֶׁלֹּמֶה שְׁמוֹ נִגְדָּר מִן שְׁלוֹם שֶׁתְּרַנּוּמוֹ נֶס כֵּן הִייל ,

גְּלִיק וְכו' / וּמְדוּעַ זֶה יִקְרָא נֶס הַשֵּׁם זֶלְקִינִי נֶס שְׁלֹמֶה .
אֲחֻשׁוֹ לְפְעֻמִּים יִכְנֶה הַשֵּׁם זֶלְמָן נֶס הַעֲבָרִי מִשְׁלֵם , לְדַעֲתִי
הַסֵּבָה לְזֶה הִיא , שֶׁנֶּחֱבֵר אֲשַׁכְנֵה הַחֲלִיפוֹ כְּדִרְכֵּם הו"ן בְּלִדְקָה ,
וְקִרְאוּ אוֹתוֹ צֶלְמָנוֹ , וְעַל כֵּן זֶה שְׁמוֹ אֲשֶׁר יִקְרָאוּ לוֹ נִשְׁמַח

עֲבָרִי

*) שְׂמִיעָתִי מִפִּי אֵם יִנְחֵן שֶׁנֶּס הַשֵּׁם הַמְּשֻׁלָּשׁ מִזֶּה יִהְיוּקֵן אֲב"ד דִּלְהו' ז"ל חֲקֵר
וְדַע אֲחֵר הַשְׁמוֹת הַנְּהֻמָּה בְּחֻכְיוֹ , וְכֵן סֵבָה נֶס אֲשֶׁל אִו עֲנִיל /
סָבִיב דּוֹמֶה לְחִיָּה אֲשַׁכְנִיּוֹת אֲנִיִּשְׁלֵט , וְהַעֲבָרִים יִדְעוּ בְּפִיהֶם אֲנִיִּשְׁלֵט / וְעַל
כֵּן שְׁמוֹ אֲשֶׁר , לְפִי שֶׁנֶּחֱבֵר מֵאֵל שְׁמָה לְחֵן . וְהַקְוֶה יִשְׁכָּר .

עבר מושלם , כי הוא לשון תשלומין , ואל יפלא בעיניך
הדמיון הזה כי כהנה וכהנה אוכל לספר לך .

זעיריגמן , יקרא בשם הקודש יהושיע כי תרנוס של ישע
בלשון אשכנזי , הייל ועליג , אבל אחת
נפלאה בעיני מה שקורין ועליג , אשר בוודאי שם קצר הוא
מועליגמן , בשם יצחק . ואולי כתיסד השם הזה על ידי
סנה אחת , דהיינו שהיה שם אבי הבן הנולד יצחק ,
ושם אבי אב הבן היה ועליג , ושמיהם מחו בעת אשר נולד
הבן , ועל כן לעשות רצון האב ורצון הבן כמנהג בתוכינו , היו
נזכרים לבנם שם החול כזה ושם הקודש כזה , ומי יודע אם
נחמה מעטם זה וכדומה כמה שמות בתוכינו וכבר הערת אחי
יקירי גם אתה במכתבך אלי כזאת .

זיסקינד - השם הזה יקרא לעלות לחורה בשם אלכסנדר
ובאמת השם זיסקינד הוא התרגום מן השם
אלכסנדר , אבל לא ידעתי מדוע קדוש אמרו להשם אלכסנדר ,
הלא מלשון יוני הוא ואינינו משפת העברי ? וראה במקרה אשר
קרה להשם טודרוס אשר הערות עליו במכתבך בן קרה להשם
אלכסנדר , הרימו את שניהם לה' ויהיו קודש ובוודאי הדין
עמך שם הבינו וחקרו היטיב אחר הלשונות , לא היו נזכרים
להם כלל שמות כאלה , אך זאת יפלא בעיני אף אם נודה שלא
היו יודעים תרגומי השמות מכל מקום בוודאי ידעו שהשמות
כאלה דרך דמיון טודרוס אלכסנדר , אינם נמצאים כלל
בחנ"ך , כי ויל קרי כי רב הוא , ואם כן מדוע הניחו לקרוא
את שמות האב לעיני געין וקדושין וס"ת ודומיהם ! - מן השם
אלכסנדר נחמה השם סענדר , ואולי מקורו באשכנז כי כן צין
העמים רביל השם סחנדער , והעברים בלבוהו וקוראים סענדר .

זעקל - שם הנקטן (דיאניטיוס) מן השם הלועז איזאק ,
כי כן דרך וחוק הלשון אם יקטין דבר מה , להוסיף
בסופו אותיות ליון , ובשפת איום מדינות באשכנזי , ובפרטות
אלל העברי יוסיפו רק האות למ"ד , ואם כן היה מן איזאק ,
איזאקל

אזחאל / ולפעמים יזליכו עור הסנועה הראשונה ועל ידי כן
נחבס השם הזה / ולכן שמו הקודש יצחק י' וכן אירע להשם
יוול / אשר מקורו מן השם יחזקאל . ועל כן שמו לס' ה' יוסף .

יעקב הוא שם אנגליזציר'יא והוא התרגום שם העברי יעקב
כי באשכנזי אומרים יאקאב / ואנשי דרשנישען ידבר
חנועת א' כתיבת א' על כן . נחבס השם הזה י' והשם
הרגיל בתוכו י' יאקב הוא נגזר גם כן מן יאקאב רק
בשנוי מעט כאשר הערות אלה שהעבר'ים ימירו הפסח
בקמץ / סוף הדבר על ידי בלבול וערבוב נחבס יעקב יאקב
מן השם יעקב .

בייבי השם הזה נלקח מן לשון יוני והוא Phoibus והשם
נבאחו על הארץ יקרא כן / ונעבור זאת יהיה
שמו אשר בו יקרא לעלות לתורה אורי' אך לא ידעתי
מדוע הוסיפו על השם הקודש הזה עוד שם ארמי שרגא ?
כי תרגום של אורי' הוא בלשון ארמית שרגא . וגם מדוע
הרימו אותו קודש לה' ? מה בין לשון ארמי ובין שאר לשונות ?
סוף הדבר שרגא בעי'הא לא מהני .

קויפמן יכונה בשם משלם כי הסוחר אשר יקנה דבר מה
נריך לשלם מחירו כסף . אך לפעמים יכונה בשם
יקותיאד ולא ידעתי טעמו .

קלמן הוא שם הנגזר מן השם יון קלנימוס כאשר הערות
נבר במכתבך וגם בזה בחרו שם יון לעשות אותו לקודש .

הנה לך בואח אחי המעט אשר תקרתי ודרשתי עליו עתה /
ואם ירחיב ה' גבולי אוסיף לך כהנה וכהנה . וה'
עמד כנפס אחיך ואוהבך

דוד טעאדאר

בחורכס

(דפּה)

א ג ר ת

שלוחה אלינו

אי - תקין לפיק

אל אדוני בעלי חזרת שוחרי הטוב והתושיה / שלום !

בחבורכם היקר מעשה אלצעותיכם אשר הולאתם לאור מדי
חודש בחדשו ראיתי / שגורתם אומר לשים עין
בקורת על כל ספר וספר אשר ילא מפתח מכנס הדפוס /
לחקור ולדרוש על עינו ומחצו / ולראות אם כנים דבריו אם
לא • ומה מאוד עלץ לבי בראותי תומת לבכם / ויושר משפטכם
לא הדרתם ולא נשאתם פני כל / כי כאשר השלמתם להמתהלל
בין יושבי חבל *) כפעלו / כן השנתם נבמול ידיו להמתקדש
בבית המדות **) / כי כל חפצכם וכל השוקתכם רק להעמיד
האמת על תלה / ולהסיר ממנה כל דבר אשר יעמוד לשטן
לה • על כן אדוני היקרים ! הסחוקתי עתה גם אני להעמיר
דברי אליכם / ולעורר לבכם על ספר חדש אשר מקדוש בא
לידי / אולי על ידי דברכם הנעימים אם תשימו עין בקורת
עלי / יפקחו עיני המחבר העור הזה / וידע כי עירוס הוא
מדעת ולא בינת אדם לו •

זה ימים אחדים בעברי ק"ק פראג לשב לבית אבי ואלין שם
לילה אחת ויקר בידי הספר הזה / וזה שמו אשר
כתוב על פניו :

עמוד השחר כולל חכמות עצומות

עם וויכוח גדול כוהבני איתן •

ויהי בקראי בו שנים ושלשה עלים עמדותי משתאה ומשתומם /
כי רחיתי שכל דברי המחבר הזה בהעלים האלה נגונים המה
אמו / והעתיקם אות באות מספר הנחמד ראשית למודיום
אשר

*) עיין במאסף תקנ"ט / לחודש ניסן •

**) עיין במאסף לשנה זאת בחודש אדר •

אשר חוצר מן חצר לחצר הכס היקר ר' ברוך לינדויא • ולא
 שינה בהם אפילו אות אחת (מלכד המלות האשכנזיות נשתנו
 לגריותא בלשונם המבומבס / כי כן חזר המחבר הזה נעבל
 שטערנר אחת נעבל שטערני / וכן פאעלער שטערן אחת
 פאלאר שטערן / וכדומה) וכאשר עשה בעל המחבר ספר
 בית המדות להרב ר' נפתלי הירץ וויזל נר"ו כן עשה
 הנבזה הזה לחברכס הנזכר / גנב ילידי שכלו ויאמר בני הם אשר
 חנן לי אלהים • אפס בכל זאת החרשתי כי זכרתי המקרא במשלתי:
 אל תבזו לגנב כי תגוב למלאות נפשו כי ירעב / ואולי
 להרבות בלע כסף ולמלאות נפשו כי ירעב / עשה המחבר את
 הדבר הזה / ואולם אחר עברי על כל הספר עד תכליתו וקראתי
 בו גם את הדברים אשר ילאו מבטן המחבר הזה / לא יכולתי
 עוד להתאפק ואשליך הספר פחות הערך הזה מעל פני בחימה
 ובקאף גדול • כי חי אנכי לא שמעתי רעיוני רוח ודברי
 הנלים מעדת שכורים ומלהקת משתגעים כאשר ראיתי פה
 כתובים על ספר דביו • ולולא יראתי פן יהיו דברי רוח האלה
 אליכם לעורר נלאתם נשוא אותם / הנגטי חיה דברים
 מדבריו / אך את זאת לא אוכל להסתיר מנגד עיניכם ולהחיות
 באזניכם / כי בוודאי כל השומע שחוק יחזק / והיא / מה
 שכתב בספרו (דף כו' ע"א) כאשר ספר הכסיל הזה מחכמה /
 אומר בזה הלשון : גם ילדתי שמונה אלה חכמים מחוכמים /
 אריסטון / סאקראס / אפלטון / פלאטא / צענא / פענעליאן /
 אנקסגארס / פערדאן • לא אוכל לעבור על הדברים האלה
 בלתי המלא שחוק פי • אך זאת יפלא בעיני מדוע לא מנה
 הסכל הזה גם אריסטאטלס / כי כאשר שחש אפלטון ופלאטא
 לשני אנשים שונים / פן יחשוב אריסטו ואריסטאטלס לשני
 גופים ! גם מדוע לא חשב איש ריבו קורפינקו הפרוס"י
 כמו שחש פענעליאן הרפתי בין חכמי יון ? אפס כבר אמרתי
 שלא להרחיב בשביונות הנבזה הזה לבלתי היותי עליכם לעורר /
 על כן אחרים מזה ואספרה לכם אנשים יקרים ! את אשר
 שמעתי המקרה אשר קרה לו ביום הולדת את ספרו • כי
 ערס אכלה לחשוב בלבי על הדברים האלה ויבוא אלי אחד מן

מאבני

מאדבי ומיודעי ואשאל אותם על טיב ומשפט האיש הזה / ויען
אותי בדברים האלה לאמור :

המחבר הזה איש צעיר ובאשאל כסילים ינוח ושמח שמעון קרומנויא
מתושבי העיר הזאת . האיש הזה אף שהוא צעיר וריק מכל
חכמה ומדע ותבונה אין בקרבנו / הקבשה (כי הגאון בחיק
כסילים ינוח) לעלות משפל מזנו על גפי מרומי קרת ולעשות
לו שם ותפארת על ידי ספרו הזה / ואלה הדברים אשר
בדפים המחבר על פני הספר / ומתוכס תראה ודון וגאון לבו :

ספר שורש החקירה עמוד השחר מן המיהג הגאון

הגדול החריף המפורסם החקירן הגדול מוה'

שמעון קרומנויא מועין הגובע מוספר הגדול וכו'

הנה עשה לו בואת שמות נשמות הגדולים אשר בארץ ויקרא
את עלמו גאון ומאור הגדול / ומי שמע עוד חולפה בואת !
הכסיל הזה אשר תמיד בחושך הולך יקרא את עלמו מאור
הגדול ! הנבזה הזה אשר לא נודע גם לשכינו הקרוב אליו /
יקרא את עלמו החריף המפורסם ! האיש חדל אישים הזה יקרא
את עלמו גאון ישראל ! וגם על ג' השני מהעלה הזה הדפים
שירים וחרוזים על יופי ספרו / והשירים האלה גנב והעתיק
משירי הרב המפורסם ר' נפתלי הירץ וויזל אשר שר על הספר
ראשית למודים . ויהי כאשר שמע אמו הגאון מוה' יחזקאל נר"ו
אב"ד דקהלתינו הדברים האלה וישלח לקרוא את הסכל הזה
ויאן עליו לאמר השמר לך פן תדפיס בדברים האלה על פני
ספרך / רק זאת תאמץ לך להדפיס עליו בזה הלשון עמוד השחר
אשר חבר הרר שמעון מקרומנויא / או אשר חברתי אני
הצעיר וכו' . ודברי פי חכם חזן . אך הכסיל הזה לא עשה
אל דברי החכם אב"ד נר"ו / והוסיף רשעה על רשעתו / כי
בחקך ימים לא כנידים נודע צעירנו שהדפיס הסכל הזה בחוק
הלוחות אשר הודפסו למדינות אונגארן / דברי שנה ופאר על
עלמו כהנה וכהנה / ויתהלל בהם בצמתת שקר / ולא הטע
אוזן לקול אדונינו הב"אב"ד נר"ו וימרה את פיו / אז עלה עשן
באף אמו הגאון נר"ו / ויאן להדפיס מיד בחוק הלוחות
הנשארים

(י רפח)

הנשארים בדברים האלה (והנני אעתיקם לפניכם פה) ולפרסם
הדבר הזה בדברים / למען ישמעו העבדים / ולא יודון הסכלים
לעשות עוד בדבר הזה .

באשר שקם אחד נער ונער לא חכמה ולא זקנה יש כאן .
הר"ר שמעון קרומניץ / חתן מוהרר ליב אופנהיים רב
צק"ק פרייאשטאט והעיו פניו והדפים חבור קטן אחד
וקראו עמוד השחר / והדפים על עצמו כאלו הוא אחד
מהבאונים / ובאמת אין לו אפילו סמיכת מורינו כלל .
כי אינינו ראוי לסמיכה כלל / והוא בעזות מלא העיו
והדפים על עצמו תוארים חשובים / ובאשר נודע להרב
אב"ד דפה וב"ד נר"ו גערן בוגנויפה / ולמען ידעו כל
הקהלות הקדושות כי החבור נדפס בלתי ידיעת הרב
אב"ד וב"ד / לכן פרסמנו הדבר בדפוס : פראג תקן לפ"ק .

ועתה אדוני היקרים הנה אנכי שולח בזה הספר עמוד
השחר / ואחס כעוב בעיניכם עשו*) . יהיה
נא כבוד ה' עליכם וחפצכם בידכם ילליח כנפש עבדכם
המשתוקק לדברכם ונכסף אל משמעתכם .
צ--בע .

(*) אף שגזרנו אומר לאיש עין בקורת על כל ספר חדש אשר יצא לאור /
מכל מקום אחר קראינו בספר הזה וראינו את שניונותיו כי רעים חמה /
ואחרי ששמענו מפי הכותב הזה / אשר נודע לנו לאיש יקר רוח / משפט האיש
המחבר ומעשיו / פאמנו להמשיך ידיו כלל מן הספר הזה כי אינו כדאי לנקר
אחריו ואינו ראוי כי אם לאור על פי צלוחים :

דברי המואספים

לוח המכתבים

שירים

צד

קנד	ז — ל	בטל בוקר
רי	ז — פ	לבק מאונים
רכא	א — ה	על טעבת אשה רעה
רנה	ב — בן — י	על רבנו משה בן מנחם
רכ	א — ה	על ה מפתח

משלי מוסד

רו	י — ל	צמרדע מתנפחת
רח	הנ"ל	הקנה והאלה
רנ	ג — ה	הארמה והברזל הנחושת והזהב

מכתבים שונים

רא	אמתי השמורני אל עדת המאספים
רכב	תשובת האון מוח' שאול גר'ו
רכד	מודעה ר' אהרן האללי
רנב	תפלה לרופא ר' איצק אייכל
רנה	אגרת משלם האשהמועי ויו
רנט	אגרת על ענין השטות ד' אהרן האללי
רכו	תוספת דברים ר' הירץ וויזל
רעו	תפלה לשופט ע — פ
רעט	תשובה לר"א האללי ר' דוד טעאדאר
רפה	אגרת אל המאספים צ — כע

דברי

קורות העתים

דברי הימים לארצות יון ד' יוסף בר"ת בר"ן קכז
מהוקי ומשפטי לאצערעמאן הנ"ל רל

בקורת ספרים חדשים

שירי תפארת א — א ז